

HALK SAĞLIĞI ARAŞTIRMA VE UYGULAMALARI DERGİSİ

www.hasaud.com

EDİTÖRYAL

Sağlığım Hakkımdır My Health, My Right

Burcu Tokuç¹² Prof. Dr., Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Tekirdağ, Türkiye, ORCID: 0000-0002-5998-4070

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kuruluşu anısına her yıl 7 Nisan'ı Dünya Sağlık Günü olarak kutlamaktadır ve her yıl DSÖ'nün öncelikli olarak belirlediği konularda farkındalık oluşturmak için temalar belirlemektedir. 2024 yılı teması "Sağlığım Hakkımdır" olarak ilan edilmiştir (1).

Sağlık hakkı, ekonomik, sosyal ve kültürel hakları kapsayan ikinci kuşak insan hakları arasındadır. Sağlık hakkı, sadece zamanında ve uygun sağlık hizmeti alma değil; güvenli ve içilebilir suya ve yeterli sanitasyona erişim, yeterli ve güvenli gıdaya erişim, uygun barınma sağlanması, sağlıklı çevre şartları ve çalışma ortamları sağlanması, cinsel ve üreme sağlığı da dahil olmak üzere sağlık eğitimine ve sağlıkla ilgili bilgiye erişim gibi sağlığın sosyal belirleyicilerini de içeren kapsamlı bir hak olarak yorumlanmaktadır (2).

"Sağlık Hizmetlerine Erişim Üzerine Dünya Tabipler Birliği Tutum Belgesi"nde ayrıntılı olarak tanımlandığı üzere, sağlık hakkının varlığından söz edebilmek için; tıbbi etiğe saygılı, kültürel olarak uygun, cinsiyet ve yaşam döngüsünün gereklerine duyarlı, sağlığı geliştirecek biçimde tasarlanmış, bilimsel, kaliteli, herkes için yeterli miktarda sağlık hizmeti sunabilen sağlık kuruluşlarının ve hizmetlerinin olması ve bunların fiziksel ve ekonomik olarak erişilebilir olması gereklidir (3).

Günümüz dünyasında yaşanan çatışmalar, bir taraftan iklim krizini tetikleyen, diğer taraftan temiz hava soluma hakkını gasp eden fosil yakıtlar ve bunların yanında afetler milyonlarca insanın sağlık hakkını tehdit etmektedir. DSÖ 140 ülkenin anayasalarında sağlığın bir hak olarak tanındığını belirtirken, ülkelerin halklarının sağlık hakkını güvence altına alacak yasalar çıkarmadığını ve uygulamadığını da belirtmektedir. 2021 yılı rakamlarına göre, dünyada yaklaşık 4,5 milyar insanın temel sağlık hizmetlerine erişemediği bilinmektedir.

Türkiye'de yanlış sağlık politikalarının ürünü olarak sağlık sektöründe bir yığılma ve tıkanma yaşanmaktadır. 2020 yılında yapılan bir çalışmada, ödeme gücü nedeniyle karşılanamayan sağlık gereksinim oranının %13,2 olduğu belirlenmiştir.

Karşılanamayan sağlık gereksiniminin kadınlarda, daha düşük eğitim ve gelir düzeyinde olanlarda diğerlerine göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de karşılanmayan sağlık gereksiniminin sağlıkta özelleştirme, yaşanan coğrafi bölgede ihtiyaç duyulan sağlık hizmetlerinin olmaması, her coğrafi bölgede sağlık personeli dağılımının eşit olmaması, gelir dağılımında yaşanan adaletsizlik vb. nedenlerle daha fazla olabileceği de belirtilmiştir (4).

İnsanlara sağlık hizmetlerinin hakkaniyetle sunulabilmesi için de öncelikle sosyo-ekonomik ve politik alt yapının oluşturulması, erişilebilecek en üst düzeyde sağlık hizmetleri almanın en temel insan hakkı olarak tanımlanması, halkın sağlık hakkı konusunda bilinçlendirilmesi gereklidir.

Başta İnsan hakları Evrensel Bildirgesi olmak üzere (10 Aralık 1948, md.25) pek çok uluslararası anlaşma ve sözleşmede bulunan "Sağlık Hakkı"nın tam olarak gerçekleştirmek, bunun yaratıcısı sağlıklı ve eğitilmiş insan gücüne çok yakışacaktır (5).

KAYNAKLAR

- WHO. World Health Day 2024: My health, my right <https://www.who.int/news-room/events/detail/2024/04/07/default-calendar/world-health-day-2024-my-health-my-right> Erişim tarihi: 08.04.2024
- Sağlık Hakkı. <https://www.saglikhakkı.net/post/saglikhakkı>. Erişim tarihi: 08.04.2024
- TTB. Sağlık Hizmetlerine Erişim Üzerine Dünya Tabipler Birliği Tutum Belgesi <https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB-Saglik-Hizm-erisim.pdf> Erişim tarihi: 08.04.2024
- Yetim, B. ve Çelik, Y. (2020). Sağlık hizmetlerine erişim: Karşılanmamış ihtiyaçlar sorunu. Toplum ve Sosyal Hizmet, 31(2), 423-440.
- 2024 Dünya Sağlık Günü: "Benim Sağlığım-Benim Hakkım" Prof. Dr. Ahmet SALTİK <http://ahmetsaltik.net/2024/04/08/2024-dunya-saglik-gunu-benim-sagligim-benim-hakkim/> Erişim Tarihi: 09.04.2024